

de Duinrel

Natuurvereniging de Bollenstreek

30ste jaargang, juni 2024

Bestuur voorzitter	Vacature mail: voorzitter@bollenstreek.knnv.nl
penningmeester	Jan Plomp; Ambachtstraat 29, 2181 RC, Hillegom telefoon: 0252-516545 of mail: penningmeester@bollenstreek.knnv.nl
secretaris	Maud van der Veen; Duinschooten 12-314, 2211 ZC Noordwijkerhout telefoon: 06-11098194 of mail: secretaris@bollenstreek.knnv.nl
ledenadministratie	Maud van der Veen mail: ledenadministratie@bollenstreek.knnv.nl
algemeen lid	Agaat Mesman; Dopheidestraat 38, 2165 VP, Lisserbroek telefoon: 06-5506112 of mail: agaat@quicknet.nl
Redactie de Duinrel	Adrie van Dam, Annelies Moolenaar en Maud van der Veen mail: deduinrel@gmail.com
webredacteur	mail: webmaster@bollenstreek.knnv.nl
Excursiecommissie	Agaat Mesman, Jan Bischoff Tulleken, Lidy van der Salm, Jan Plomp en Jos van Schie
Waarnemingen	Sarah Humphrey; Geestburg 6, 2171 DM, Sassenheim telefoon: 0252-755156 of mail: vogelsbollenstreek@gmail.com
Milieuoverleg Duin- & Bollenstreek	Nico Groen; Fazantstraat 50, 2162 GM, Lisse telefoon: 0252-410460 of mail: nico.groen@casema.nl
Donateur of lid worden?	Maak € 18,00 respectievelijk € 43,50 over op NL32 INGB 00005 61947 t.n.v. KNNV afdeling Bollenstreek te Hillegom o.v.v. 'Donatie' en/of 'Contribu- tie'. Donateurs ontvangen de Duinrel. Leden krijgen daarnaast ook het blad Natura van de landelijke KNNV. Het lidmaatschap of donateurschap starten of beëindigen kan alleen per kalenderjaar. Opzeggen moet vóór 1 november per brief of e-mail gebeuren bij de ledenadministratie.
ontwerp omslag ontwerp logo foto's omslag	Maud van der Veen Sarah Humphrey Voorkant: "Bijeneters", Thea Zijlstra Achterkant: "Zandhaarmos" Adrie van Dam Achterkant binnen: "Pandoerridderwants", Adrie van Dam
De volgende Duinrel verschijnt half september 2024. De sluitingsdatum voor de kopij is 15 augustus 2024.	De Duinrel is het kwartaalblad van Natuurvereniging de Bollenstreek, onderdeel van de Koninklijke Nederlandse Natuur Vereniging. De vereni- ging organiseert activiteiten zoals lezingen en excursies met aandacht voor vlinders, vogels, libellen en planten. Informatie over de vereniging vind je op de website: https://bollenstreek.knnv.nl .

Inhoudsopgave

<i>Van de redactie</i>	4
<i>Verslag 30ste Algemene Ledenvergadering KNNV Bollenstreek 17-4-2024</i>	5
<i>Verslag extra Algemene Ledenvergadering KNNV Bollenstreek 7-5-2024</i>	7
<i>Uitnodiging 30-jarig jubileum KNNV Bollenstreek</i>	8
<i>Twee Scholeksters en de illusie van een Grutto</i>	9
<i>Een neushoornkop in het Bennebroekbos!</i>	11
<i>Vogelcursus in de praktijk: Water- en weidevogels bij Polders Poelgeest</i>	13
<i>Mossen en Korstmossenexcursie in de AWD</i>	15
<i>Lang Leve Langeveld</i>	18
<i>Vogelcursus in de praktijk: Zangvogels op Natuurgebied Langeveld</i>	23
<i>🔍 Onder de loep: Historische paddenstoel</i>	25
<i>🦋 Natuurmomentje: Een Zwarte Specht in het Keukenhofbos</i>	28
<i>🦋 Natuurmomentje: Bijeneters in Spanje</i>	30
<i>📖 Op zijn lever hebben</i>	31
<i>Waarnemingen 1 februari t/m 30 april 2024</i>	32
<i>Activiteitenprogramma</i>	37

Van de redactie

Door: Annelies Moolenaar

In deze Duinrel een zo herkenbaar verhaal over het zien van een zeldzame vogel, maar dan geen foto te kunnen maken. Graag zou je aan de ander willen laten zien, wat jou in vervoering bracht, maar die moet het doen met je overtuigingskracht en beeldende beschrijvingen.

Hoe bijzonder is het dat een zo enorm groot deel van de kennis van flora en fauna ontwikkeld is in anologe tijden: geen fotografie, maar door schetsen in het veld. En ja, ook wel door schieten en ontleden, plukken en drogen. Maar wat men vooral deed, was uitvoerig de details beschrijven.

Hoe leuk is daarom de bijdrage over hoe ruim 400 jaar geleden de Duinstinkzwam wetenschappelijk beschreven is. En dan ook zo, dat je al lezend hem al bijna begint te ruiken...

De landelijke KNNV heeft alle afdelingen laten instemmen met de naamsverandering niet meer een *Natuurhistorische* vereniging te zijn – maar zo te lezen is binnen onze afdeling nog wel degelijk interesse in een natuurhistorisch verhaal. We hopen dat u er als lezer net zo van geniet als wij, de redactie.

Verder zijn er de gebruikelijke excursieverslagen, beginnend in het prille natte voorjaar. Menig schoeisel is de modder van Koudenhoorn nog niet te boven. Maar we gingen er op uit en wat is er weer veel geleerd en genoten!

Onze eigen vereniging respecteert welzeker haar historie: we gaan ons 6^e lustrum vieren! Ook voor onze nieuwe leden is dat een mooie gelegenheid voor ontmoeting en gezelligheid! En ook hierbij wordt, natuurhistorisch in stijl, van ons gevraagd om een niet-digitale verbeelding te fabriceren van een persoonlijke ervaring in de natuur. Aan de slag daarvoor, beste leden!

De redactie wens u een fijne en creatieve zomertijd, en veel plezier bij het lezen van deze Duinrel!

Verslag 30ste Algemene Ledenvergadering KNNV Bollenstreek 17-4-2024

Door: Maud van der Veen

1. Opening en vaststelling van de agenda

Jan Plomp treedt op als voorzitter en opent de vergadering. Hij heet iedereen hartelijk welkom. Er zijn 17 mensen aanwezig (11 leden en 6 donateurs) en 7 leden hebben zich afgemeld.

De agenda wordt conform het voorstel vastgesteld.

2. Notulen van de Algemene Ledenvergadering van woensdag 19 april 2023

De notulen worden conform het voorstel vastgesteld.

3. Jaarverslag van het bestuur

Het jaarverslag roept geen verdere vragen op.

4. Financieel verslag van de penningmeester

Jan Plomp licht de financiën toe. We zijn netjes binnen de financiële kaders gebleven. We hebben € 500,- ontvangen uit het Ger van Zanenfonds en € 450,- van het Zuid-Hollands Landschap voor de natuurinventarisatie op Langeveld.

We zien de drukkosten van de Duinrel echter steeds verder oplopen. Daarom hadden we voor dit jaar al een vrijwillige bijdrage voor de papieren Duinrel gevraagd van € 5,-. Veel mensen hebben die gelukkig betaald. Alle contributies voor 2024 zijn inmiddels ook al betaald. Het voorstel om de hoogte van de donatie in 2025 te verhogen naar € 20,- en € 7,50 extra te vragen voor een papieren Duinrel wordt met algemene stemmen aangenomen.

5. Verslag van de kascontrolecommissie en verkiezing leden voor 2025

Nico Groen en Jan Albert Moolenaar hebben de kas gecontroleerd en melden dat deze in orde is bevonden. Zij adviseren de penningmeester te dechargeren en hem te bedanken voor zijn nauwkeurige inzet voor de vereniging. De leden verlenen de penningmeester en het bestuur decharge.

Volgend jaar zal de kaskommissie bestaan uit de heer J. Bischoff Tulleken en mevrouw A. Voogt. De heer J. A. Moolenaar wordt reserve lid.

6. Statutenwijziging i.v.m. nieuwe statuten van KNNV Landelijk en stemming

Maud licht toe waarom de statutenwijziging nodig is. De oude statuten zijn 30 jaar oud. Inmiddels zijn enkele juridische wijzigingen nodig in verband met nieuwe wetgeving. Ook is de naam van de KNNV onlangs gewijzigd. De KNNV heet tegenwoordig de Koninklijke Nederlandse Natuur Vereniging en niet meer de Natuurhistorische Vereniging. De nieuwe statuten zijn te vinden op <https://bollenstreek.knnv.nl/agenda/woensdag-17-april-algemene-ledenvergadering-knnv-bollenstreek/>.

Om te kunnen stemmen over een statutenwijziging moet 2/3 van het aantal leden aanwezig zijn. Donateurs mogen niet stemmen. De vereniging heeft op dit moment 51 leden en 89 donateurs. Tijdens deze ALV waren slechts 11 leden aanwezig. Daarom zal er een 2e ALV bijeengeroepen worden op 7 mei 2024. Alleen de leden worden hiervoor uitgenodigd. Voor de stemming is dan geen quorum vereist, maar moet 3/4e van de aanwezige leden voorstemmen.

7. Herbenoeming secretaris Maud van der Veen

Maud is 5 jaar secretaris geweest en ze is bereid haar werk voort te zetten. Maud wordt met algemene stemmen herbenoemd voor 5 jaar.

8. Mededelingen

a) Vanuit het MODB

Nico Groen is namens de KNNV lid van het Milieu overleg Duin en Bollenstreek. Hij heeft een uitgebreid verslag geschreven van de werkzaamheden van het MODB in Duinrel 1-2024 (blz. 8). Sindsdien is de Alliantie voor de Bollenstreek definitief tot stand gekomen. KNNV Bollenstreek maakt daar nu ook deel van uit. Arie van der Lans vraagt aandacht voor de benodigde extra ruimte in de Bollenstreek door de groei van het aantal bewoners en de toename van het verkeer. Nico geeft aan dat daar ook aandacht voor is en rekening mee wordt gehouden. John van Velzen merkt op dat er de laatste tijd veel ingewikkelde discussies zijn over het wel en wee en het behoud van bollenland in de streek.

b) Activiteitencommissie

Jos van Schie licht het activiteitenprogramma toe. We hebben over het algemeen niet te klagen over belangstelling voor onze activiteiten. Zeker als ze in de krant hebben gestaan. Jammer genoeg levert het, ondanks achteraf mailtjes naar de deelnemers met informatie over KNNV Bollenstreek, niet veel nieuwe leden/donateurs op.

c) Duinrel

Adrie van Dam geeft aan dat het samenstellen van de Duinrel goed loopt. Er is meestal voldoende kopij. Foto's met voldoende pixels (3,5 MB voor het kaft) zijn nog steeds welkom. Jan Bischoff Tulleken stelt voor om een boekje neer te leggen bij het bezoekerscentrum Oranjekom in de AWD.

d) Website

De website en de facebookpagina worden bijgehouden. Zodra excursies bekend zijn worden zij op de website gezet. Kort van tevoren wordt er via Facebook en Twitter ook nog aandacht aan besteed. Het loont omdat je steeds het actuele aanbod ziet en je snel kunt opgeven.

Rondvraag

De werkgroep Paddentrek wil graag wat meer bekendheid krijgen. Arie van der Lans zal daarover een stukje schrijven voor Duinrel 2024, 4.

Jan Albert Moolenaar doet het voorstel volgend jaar eind februari een wandeling te maken naar enkele meertjes in de AWD, waar dit jaar veel soorten eenden te zien waren.

9. Sluiting

Jan sluit om 21 uur de vergadering. Het was weer geanimeerd en constructief.

Verslag extra Algemene Ledenvergadering KNNV Bollenstreek 7-5-2024

Door: Maud van der Veen

Opening en vaststelling van de agenda

Jan Plomp treedt op als voorzitter en opent de vergadering. Hij heet iedereen hartelijk welkom. Deze extra vergadering is nodig, omdat er op 17 april onvoldoende leden aanwezig waren om te stemmen over de statutenwijziging. Er zijn 7 leden aanwezig en er kan gestemd worden.

Statutenwijziging

De voorzitter verklaart dat:

- de oproeping van de algemene ledenvergadering heeft plaatsgevonden conform het bepaalde in artikel 12 van de huidige statuten van de Vereniging;
- bij de oproeping is vermeld dat een voorstel tot wijzigen van de statuten zal worden voorgelegd aan de ledenvergadering;
- het voorstel tot wijziging met letterlijke tekst van de wijziging voor de vergadering ter inzage van de leden heeft gelegen op een daartoe geschikte plaats;
- het besluit tot statutenwijziging slechts kan worden genomen met inachtneming van het bepaalde in artikel 12 van de huidige statuten;
- bij de eerste vergadering, gehouden op 17 april 2024, niet twee/derde gedeelte van de stemgerechtigde leden aanwezig was en er een volgende vergadering bijeengeroepen is;

De voorzitter stelt aan de orde het voorstel om de statuten van de vereniging te wijzigen conform een door Damsté advocaten - notarissen opgestelde conceptakte, met kenmerk "ARS 29046.05" en daarbij de medewerkers van genoemd kantoor, ieder afzonderlijk, te machtigen om de statutenwijziging tot stand te brengen.

Het voorstel is in stemming gebracht en met algemene stemmen aangenomen. Niets meer aan de orde zijnde, sluit de voorzitter de vergadering.

Uitnodiging 30-jarig jubileum KNNV Bollenstreek

Door: het bestuur

KNNV Bollenstreek werd op 7 oktober 1994 opgericht. Dit jaar bestaan we dus alweer 30 jaar. Hoog tijd voor een feestje. We vieren ons 6^e lustrum op **woensdagavond 16 oktober 2024** in het Dorpshuis de Meerkoet in Lisserbroek. U bent allen bij dezen van harte uitgenodigd. En als uw partner mee wil komen, is dat prima. De avond begint om 20.00 uur en we sluiten om 22.30 af.

Knutselwedstrijd

We hebben natuurlijk weer een leuke wedstrijd voor dit jubileum bedacht. Natuur is datgene wat ons verbindt. We trekken er individueel of in groepjes op uit ofwel omdat we graag wandelen, fotograferen of simpelweg genieten. Ofwel omdat we onze bijdrage leveren aan natuurinventarisaties, natuuronderhoud of natuureducatie. Kortom iedereen heeft zijn eigen voorkeur voor een natuurbeleving.

We vragen u om een Knutselwerkje te maken waarin uw natuurbeleving goed tot uiting komt. Wat is een Knutselwerkje? Dat is meer dan een simpele foto (hoe mooi ook). We vragen u uw favoriete of mooiste natuurbeleving in beeld te brengen waarbij u vooral natuurlijke materialen gebruikt.

U kunt uw Knutselwerkje 's avonds meenemen naar de Meerkoet. We stellen ze dan anoniem tentoon en iedereen krijgt de mogelijkheid op de diverse Knutselwerkjes te stemmen. Natuurlijk is er weer 5 jaar roem voor de winnaar, want u weet vast nog wel wie vijf jaar geleden de winnaar was.

Lezing Jan Smit

We hebben Fotograaf Jan Smit uitgenodigd om een presentatie te geven over zijn foto's. Jan Smit is een gerenommeerd fotograaf, die met zijn bedrijf Smit in Beeld fotoworkshops en cursussen geeft, internationale fotoreizen organiseert en presentaties verzorgt in binnen- en buitenland. Hij maakt prachtige natuurfoto's. Voor ons zal hij onder andere een deel van zijn fotoserie "Aan Zee" presenteren. Zie verder ook: www.smitinbeeld.nl.

We hopen dat u allen dit lustrum met ons wilt komen vieren. We horen graag of u aanwezig kunt zijn. Geef s.v.p. in verband met de catering voor 10 oktober via secretaris@bollenstreek.knnv.nl door of u komt en met hoeveel personen.

Twee Scholeksters en de illusie van een Grutto

Door: Frank Mélotte

Zaterdag 24 februari stonden we met z'n achten klaar in Lisse om naar Warmond te rijden. Daar troffen we nog vier reisgezellen. Het doel was Koudenhoorn en de Veerpolder. Jos van Schie had een mooie route voor ons bedacht. We vielen meteen met de neus in de boter. Bij het bruggetje naar Koudenhoorn zagen we een vrouwtje Middelste Zaagbek. Ze toonde ons haar indrukwekkende bruine punkkapsel en de sfeer zat er meteen goed in. Mede dankzij het weer dat goed was: droog en met in het begin een zonnetje.

Middelste Zaagbek (Annelies Moolenaar)

Koudenhoorn is veel meer dan een recreatie-eiland tussen Warmond en de Kagerplassen; het stiltecentrum is een prachtige fourageerplek voor veel van onze watervogels. Rond deze tijd natuurlijk heel veel ganzen: waarbij de Grauwe Ganzen in aantal veel groter waren dan de Nijlganzen of de Grote Canadese Ganzen. Ze waren alle druk aan het gakken, het was een drukte van jewelste. De snelheid van de wandeling werd allengs lager; er was nog veel meer te zien en te horen. Boven in de kale takken van een dode boom schitterde een Grote Bonte Specht, vlak daarbij zagen we heel vluchtig een Goudhaantje en de meer geoefende vogelaars

hoorden duidelijk de roep van de Cetti's Zanger. Toen we twee Scholeksters in vlucht zagen en hun karakteristieke 'piet' hoorden, wisten we dat we een deel van ons doel in ieder geval bereikt hadden.

Het hardst gelachen werd om de imitatie van de Waterral, die daar in de buurt ook voorkomt. We hebben de Waterral niet gezien maar we weten nu allemaal dat als we een mager speenvarken denken te horen midden in de plassen dat een Waterral niet ver kan zijn. Op het laatst was het pad wat drassig; we konden net tegen het riet onze weg vinden. Het was echt de ultieme test of onze outdoor schoenen voor dit seizoen nog voldeden. Ze kwamen alle door de test: geen natte sokken.

Rond 11 uur waren we weer terug op de parkeerplaats en gingen we op weg naar het eigenlijke hoofddoel: de Veerpolder. De verwachting was hoog gespannen dat we hier de uit zuidelijke streken overgekomen Grutto's zouden zien. Op dit onderdeel werden we wel enigszins teleurgesteld. Hoewel er vorige week zeker zo'n 50 Grutto's waren waargenomen, zagen wij er nul.

Als ervaren vogelaars lieten we ons niet teleurstellen, want er was nog veel moois en interessants te zien: Kluut, Slobeend, Berg-eend, Tafeleend en Winter-taling. Daarnaast nog veel van de diverse reeds genoemde ganzen. Kortom: ook dit was weer genieten. Net op het moment dat het wat frisser werd, was het weer tijd om op huis aan te gaan. De wandeling terug naar Warmond werd goed gebruikt om ervaringen en toekomstige plannen met elkaar te delen. We konden terugkijken op een mooie excursie.

Aalscholver (Annelies Moolenaar)

Een neushoornkop in het Bennebroekbos!

Tekst en foto's: Marieke Heemskerck

Zaterdagochtend 16 maart meldden zich 13 belangstellenden bij de houten brug aan de Meerweg, om het Bennebroekbos in te gaan. Dit bos is een restant van de buitenplaats 'Huis te Bennebroek' dat in 1605 al bestond. De opeenvolgende eigenaren van het Huis te Bennebroek gaven verschillende landschapsarchitecten opdracht tot inrichting van hun 'tuin'. Zo ontstonden er een uitkijkheuvel, een slingervijver, eiken en beuken werden in groepen aangeplant en ook een aantal stinzenplanten die zich nog steeds weten te handhaven. Op de plek van het huis zelf is in 1973 een serviceflat verrezen.

Bennebroekbos was ooit Huis te Bennebroek. Langs de vijver bij de ingang van dit bos is een IJsvogeltje te spotten, maar die liet zich nu even niet zien. Wel werd er boven ons hoofd af en aan gevlogen door een reiger die ijverig takjes bracht aan zijn vrouw, om het nest hoog in de boom nog steviger te maken. Op de vijver broedde een Fuut op een drijvend nest. Bij een volgend bezoek zal deze Fuut haar kleintjes op haar rug laten meedrijven, haar kleintjes veilig beschermend.

Vingerhelmbloem en Stengelloze sleutelbloem

Het woord stinzenplant komt van het Friese woord 'stins', dat 'stenen huis' betekent. Het gaat veelal om ingevoerde sierplanten die zich konden handhaven of verwilderd zijn. Het aanplanten van stinzenplanten kreeg aan het einde van de 18^e eeuw een impuls door de opkomst van de 'Engelse tuin'. Het ideaal van deze tuinarchitectuur was de natuurlijke schoonheid die men wilde perfectioneren door planten uit te zetten ter verwildering. Kennelijk waren de landschapsarchi-

tecten van Huis te Bennebroek beïnvloed, want ook in dit bos bleken de stinzenplanten zich te hebben gehandhaafd. We zien Speenkruid, Gewone vogelmelk, Knikkende vogelmelk, Slanke sleutelbloem, Maagdenpalm, Armbloemig look, Zevenblad, Hartbladzonnebloem, Vingerhelmbloem, Vroege sterhyacinth, Sneeuw-klokje, Lenteklokje en een Helleborus.

Een eekhoorn met mooie pluimstaart keek ons aan van: is er wat? Ook de vele Wijngaardslakken trokken zich weinig van ons aan. De Tjiftjaf riep alweer zijn eigen naam en ik hoop nu eindelijk het kenmerkende riedeltje van een Boomklever te kunnen onthouden. Ook weet ik nu dat een Winterkoninkje altijd hetzelfde deuntje produceert, maar dat een Roodborst zich juist kan verliezen in een filosoferend getwinkeleer. Met behulp van een loepje kregen wij twee soorten zwammen op bijna vergane stengels te zien: het Snavelzwammetje en het Kruidenvulkaantje. Mooi!

We staken de Glipperdreef over en wandelden verder in het bos dat naast speeltuin Linnaeushof ligt. Dit bos heet nu Overplaats en behoorde tot de aan de 'over'kant van de Herenweg liggende Hartekamp, dat in 1693 een van de mooiste buitenplaatsen van ons land was. Carl Linnaeus werd in 1735 aangesteld als lijfarts van de eigenaar van buitenplaats Hartekamp, van waaruit hij ook de planten van de Hartekamp mocht beschrijven. Ook in de Overplaats staan weer volop stinzenplanten, een bloeiende Sleedoorn, een Magnoliabóóm en het bewijs dat klimop zo wijs is om zich niet tot en met de hoogste takken om een boom heen te slingeren, opdat de boom blijft leven.

We kwamen bovenop de zichtas van de Hartekamp. Daar stond ooit een theehuis, maar die is vervangen door een wat steviger, fotogeniek, uitkijkpunt. Via boomstronken, die de vormen van de kop van een neushoorn of een gedraaide slang aannamen, stonden we even stil op een pad met uitzicht op een monumentje dat ook vanaf de Glipperweg te zien is. In 1916 was er een legeroefening op het terrein van het Huis te Bennebroek. Koningin Wilhelmina bracht een bezoek aan deze oefening en de toenmalige eigenaresse van het Huis liet ter nagedachtenis van dit hoge bezoek een gedenknaald maken.

Onder begeleiding van de roffel van een ijverige specht verlieten wij de voormalige tuinen weer, terug naar de bewoonde wereld... Dank voor alle uitleg!

Vogelcursus in de praktijk: Water- en weidevogels bij Polders Poelgeest

Tekst: Annelies Moolenaar, Foto's: Jos den Boer

Op zaterdagochtend 23 maart verzamelde zich in de buurt van de Oegstgeester jachthaven een kleine en zeer gemotiveerde groep beginnende en gevorderde vogelaars. Via een klein paadje loop je daar zo de 'Polders Poelgeest' in, een door Zuid-Hollands Landschap beheerd natuurgebied.

De cursus liep eigenlijk volgens planning: Bij de eerste stop verschenen keurig de verwachte Tafeleenden, Kuifeenden en Krakeenden, en verraste een Dodaars ons met een snelle oversteek over het open water.

Tafeleend en Krakeend

We liepen door richting het noordelijk gedeelte van de polderplassen, en de gruttoroep kwam ons al van verre tegemoet. Het is meer 'utto utto' dan 'grutto grutto' maar met goede wil hoor je toch echt dat de vogelnaam een onomatopée is.

Dat om deze tijd van het jaar er Grutto's gezien zouden gaan worden stond wel vast, want het gedeelte 'Veerpolder' van de Polders Poelgeest staat bekend als pleisterplaats in de maand maart. Rond de 200 Grutto's hielden zich daar deze dag op: slapend, poetsend, foeragerend en ineens allemaal op de wieken voor een onbekend gevaar.

Voor wie begint met vogels kijken is deze waterplas als een soort legpuzzel van 1000 stukjes, met heel veel vogelsoorten die zich kraskras door elkaar bewegen. Hoe leg je uit wat je ziet? Beginnen bij een bekende soort... Zie je daar die hele kluit Grauwe Ganzen, die daar naar rechts zwemmen? Daar achter zwemmen Slobeenden. En Wintertalingen, en Nijlzanzen. Een Slobeend herken je aan de enorme snavel, en een roestige zijkant. Bergeend: heel veel wit, met rode snavel. Wintertaling: met groene wangen en geel kontje... en o, dat andere gele kontje is

van een Pijlstaart-man. Kleine Mantelmeeuwen: met gele poten. Kluten: mooi wit en zwart met gebogen snavel iets verderop... En zo was er veel aan te wijzen. Een groepje andere vogelaars brak er heerlijk tussendoor dat ze ineens een stel Zwartkopmeeuwen zagen landen! Die zie je hier niet vaak, dus dat was een erg leuke soort. Die hadden we natuurlijk niet op de hand-out staan, dus gauw het vogelboek erbij om te laten zien wat er te zien was.

Grutto's

Na deze eerste kennismaking met meteen al heel veel soorten gingen we rustig de plas rondwandelen. Het was inmiddels bekend dat er een paartje Zomertalingen aan de andere kant gezien was. Sarah vond ze: tegen een rietrand aan, slapend met de kop in de veren. Gelukkig kwam er een Waterhoen voorbij die ze wakker schudde waardoor man Zomertaling een moment vrij op het water zwom. Maar de show was kort, er moest weer geslapen worden. Toch flink van genoten van dit prachtige eendje met witte wenkbrauw en zilvergrijze siervieren! We zagen veel Waterhoentjes, en een Torenavalk, en overall Grauwe Ganzen en Grote Canadese Ganzen, en zelfs al de eerste ganzenkuikens.

Het werd tijd weer terug naar het startpunt te gaan, maar nog even keerden we terug naar het Gruttoparadijs. Leuk was dat de Pijlstaarten nu wat dichterbij zaten, en dat er twee Tureluurs te zien waren, die we nog niet gezien (maar wel gehoord) hadden. Kieviten zaten er ook, maar die hielden zich vrij rustig. Het was een fantastische ochtend zo!

Mossen en Korstmossenexcursie in de AWD

Door: Maud van der Veen en met foto's van Michel Langeveld

18 Februari zouden we onder leiding van Thijs van Trigt op zoek gaan naar mossen en korstmossen in de Amsterdamse Waterleidingduinen. Het regende toen echter zo hard, dat we de excursie uitgesteld hebben naar 24 maart. En nee, het regende op 24 maart niet zo hard als op 18 februari, maar verder was het koud, was er veel wind en af en toe een aardig buitje. Desalniettemin waren er 8 enthousiaste deelnemers, die graag meer wilden weten over mossen en korstmossen. En daar had Thijs zich goed op voorbereid. Dit keer niet alleen maar mossen of korstmossen laten zien en namen noemen, maar systematisch de determinatiekenmerken aflopen en benoemen. Zo onthoud je de naam beter.

Gewapend met loepjes stonden we al snel met z'n allen tegen bomen en boomstammen geleund, lagen we op onze knie op de grond. Na enig oefenen lukte het ons vervolgens zowaar om te benoemen wat je in je handen had. De een was er duidelijk meer bedreven in dan de ander.

Is het een mos of een korstmos? Dat is al moeilijk genoeg. Mossen zijn planten en meestal groen van kleur. Korstmossen zijn schimmels, die samen leven met algen en veel verschillende kleuren hebben.

Wil je mossen of korstmossen goed bekijken, dan is een loepje essentieel. Er gaat gewoon een hele nieuwe wereld voor je open. Bij mossen kun je naar verschillende onderdelen kijken. Bijvoorbeeld de bladeren: loopt er een nerf over het hele blad en/of steekt de nerf uit? Of is de bladrand gaaf of getand. Hoe ziet het sporenkapsel eruit: liggend, vertakt of geknikt? De groeivorm: zode, kussen of tapijt? En bij korstmossen zijn de kleur en de vorm van het podetium (het opgerichte deel van de kortmos) belangrijk.

Hieronder een paar voorbeelden, die we tegen kwamen.

Gedraaid knikmos maakt groene tot roodbruine zoden. Het blad is langwerpig. De kapsels hangen aan gebogen steeltjes.

Gewoon gaffeltandmos maakt geelgroene tot donkergroene zoden. Het blad is lang met een smalle punt. De kapselsteel is recht.

Groot laddermos vormt losse zoden. Het heeft een lange stengel, de vertakking is geveerd en de zijtakken liggen redelijk plat, waardoor ze als het ware een laddertje vormen.

Gesnaveld klauwtjesmos maakt glanzend groene tot goudbruine matten. De stengel is onregelmatig geveerd vertakt. De bladuiteinden zijn sikkelvormig.

Smal bekermos (een korstmos) heeft grijsgroene maximaal 3 cm lange onvertakte spits toelopende takjes.

Kopjesbekermos (ook een korstmos) heeft holle, ongeveer 2 cm lange, lichtgrijze tot licht groenige stelen, die als bekers eindigen.

En als toetje Zomersneeuw. Zomersneeuw heeft grote, geelgroene grondsclubben, die bij droogte krullen, waardoor de gelige onderzijde zichtbaar wordt. Het groeit vaak samen met Groot duinsterretje en Vals rendiermos.

Lang Leve Langeveld

Door: Adrie van Dam met foto's van de sprekers

De werkgroep Natuurinventarisatie van de KNNV Bollenstreek heeft woensdag 20 maart jl. het eindrapport met de aanbevelingen voor het Zuid-Hollands Landschap gepresenteerd. Een jaar lang is het gebied het Langeveld, dat langs de Vogelaardreef in Noordwijk ligt en aan de duinen grenst, geïnventariseerd. In verschillende presentaties laat de werkgroep de werkwijze zien en welke bijzonderheden ze beleefd hebben.

In de presentatie **'Het leven op Langeveld'** blikt Maud van der Veen terug naar een jaar lang inventariseren in een mooi gebied van bossen, open velden en poelen. Voor de inventarisatie is waarneming.nl, een online database waarin alle natuurwaarnemingen genoteerd worden en door deskundigen worden gevalideerd gebruikt en is een BioBlitz aangemaakt. In een BioBlitz worden de grenzen van het telgebied, dat precies de locatie het Langeveld is vastgesteld.

Hoewel de werkgroep uit 11 personen bestaat kon zij gebruik maken van de vele waarnemingen die onbekenden in waarneming.nl hebben ingevoerd en daardoor is een goed beeld ontstaan over de verspreiding van de soorten in het hele gebied. Meer dan 10.000 waarnemingen zijn ingevoerd en dat heeft geresulteerd in maar liefst 1745 verschillende soorten, waarvan 1601 soorten met zekerheid zijn vastgesteld.

'Het geheime leven van Langeveld' werpt een licht op soorten die overdag nauwelijks zichtbaar zijn en voornamelijk 's nachts actief worden. Cees Timmermans onthult deze verborgen wereld. Samen met een klein team houdt hij zich bezig met het gebruik van wildcamera's en worden soorten die je overdag zelden tegenkomt in beeld gebracht.

Muizen zijn ruim vertegenwoordigd in het Langeveld. De Bosmuis, met zijn opvallende 'Micky Mouse'-achtige oren verscheen vaak voor de lens. De kenmerkende oorbeschadigingen maken het mogelijk om individuele dieren te onderscheiden.

Dit geldt ook voor de marterachtigen, een wenssoort voor het team. Aan de

hand van unieke vachttekeningen kunnen verschillende dieren worden herkend. Er zijn speciale bouwsels in het bos opgezet om ze voor de camera te lokken, bij voorkeur in een bepaalde pose waarbij hun unieke bief goed gezien kan worden. Hoewel deze bouwsels succesvol zijn geweest om de Wezel en de Boomarter voor de camera te krijgen, hebben deze nachtbrakers zich helaas niet volledig aan alle kanten laten bekijken.

Naast de nachtelijke bezoekers zijn er overdag ook tal van diersoorten langsgelopen om van de lokmiddeltjes te snoepen. Eenmaal is de camera vernield door een vandaal. Een Grote Bonte Specht, die mogelijk onder de indruk van zijn eigen spiegelbeeld was, is al hakkend op beeld vastgelegd. Voor het team is het altijd een verrassing wat er tussen de vele foto's te zien is. Vooral als er duizenden foto's bekeken moeten worden blijft de spanning er lekker lang inzitten van wat er voor de camera is geweest. Wie interesse heeft om een keer met het team mee te gaan is van harte welkom.

'Het verborgen leven van Langeveld' gaat over de minuscule schimmels die overal te vinden zijn maar vaak onopgemerkt blijven. Behalve voor de specialisten op dit gebied Jan en Riek Bischoff Tulleken die delen van het Langeveld letterlijk onder de loep hebben genomen. Jan laat ons zijn werkwijze zien om de kleinste schimmels, soms maar een tiende van een millimeter groot, zichtbaar te maken. Hiervoor gebruikt hij een indrukwekkende opstelling van een camera en verschillende lenzen om stack-foto's te kunnen maken. Wat voor het blote oog nauwelijks waarneembaar is, wordt omgezet naar loepzuivere foto's met vergrotingen tot wel 48x.

Stukjes tak, blad of keutel worden verzameld en mee naar huis genomen, waar ze op kweek worden gezet, onder een microscoop worden bekeken en uiteindelijk gefotografeerd. Een uitgebreide bibliotheek staat klaar om de verschillende soorten te determineren en op naam te brengen. Vaak hebben schimmels bijzondere namen die je al een hint geven over hun kenmerken, zoals de Gewone Kogelschietter.

De Gewone Kogelschietter is niet zo gewoon, maar uiterst zeldzaam en groeit op keutels van grazers. Het vruchtlichaam is doorschijnend met een kogelvormig bovenstuk en een zwart dekseltje. Onder de juiste omstandigheden schiet het

dekseltje open en worden de sporen met hoge snelheid weggeschoten. Deze sporen hechten zich aan vegetatie en worden door grazers gegeten, waarna ze via het darmstelsel in de keutels verschijnen.

Een ander opvallend organisme is het felgekleurd plasmodium van een slijmzwam. Hoewel slijmzwammen niet tot de schimmels behoren, worden ze vaak op hetzelfde substraat gevonden. Het zijn aparte organismen dat zich op een substraat voortbewegen en efficiënt op zoek gaan naar voedsel.

‘Het luidruchtige leven van Langeveld’ draait om vogels, waarbij de kleinste vogeltjes vaak het meeste geluid produceren. Annelies Moolenaar laat verschillende vogelgroepen zoals bosvogels, roofvogels en watervogels de revue passeren. Opvallend waren groepen vogels met verschillende soorten bij elkaar, zoals Vinken, Koolmezen en Putters, die als een zwerm door het gebied vlogen. Enkele vogels die je niet vaak ziet zijn mooi in beeld gebracht, zoals de Glanskop en de Kleine Bonte Specht die kleiner blijkt te zijn dan gedacht en zich tussen een vogelgroep bevond. Op waarneming.nl is zelfs een Wielewaal met foto ingevoerd.

Vogelaars zijn altijd op zoek naar verrassingen. Vooral toen er een bijzonder geluid werd gehoord dat deed denken aan een jonge Ransuil, wat onwaarschijnlijk leek, en dat zorgde dus voor opwinding. Het geluid veranderde steeds van richting en na veel geduld werd de veroorzaker van de geluids-overlast gezien. Het was de roep van jonge Fluiters. De zang van de Fluiter lijkt op het ronddraaien van een

kwartje. Dat werd zelfs ten gehore gebracht zodat iedereen een idee kreeg hoe het klinkt. Opvallend is dat er in dit gebied geen uilen ontdekt zijn, ondanks een grote muizenpopulatie.

Bij de watervogels zorgen Meerkoeten soms voor behoorlijk wat kabaal, vooral tijdens het broedseizoen wanneer ze hun territorium fel verdedigen en het gebied rond het nest verboden terrein verklaren. Er waren spannende momenten toen twee jonge Dodaars voorbij een Meerkoet zwommen. De Meerkoet was zo verbaasd dat hij vergat in actie te komen, tot opluchting van de omstanders. In het Langeveld hebben meerdere soorten vogels met succes gebroed.

Wat roofvogels betreft, maakte een Sperwer regelmatig zijn opwachting, voorafgegaan door een luidruchtig alarmgeroep van andere vogels. Een opvallende vondst van opgegraven wespenraten doet vermoeden dat een Wespendif actief is geweest. Of is dit slechts een wensgedachte?

In de presentatie **'Het belangrijke leven van Langeveld'** laat Maud zien welke belangrijke soorten in het gebied zijn waargenomen en welke conclusies daaruit kunnen worden getrokken. Er zijn drie biotopen op Langeveld: Een kruiden- en fauna-rijk grasland, een dennen-, eiken- en beukenbos en de poel en historisch water die zijn gedefinieerd in het beheerplan Langeveld 2015-2016 van Zuid-Hollands Landschap. Per biotoop zijn er kensoorten (die kenmerkend zijn voor een specifiek habitat), SNL-soorten (voor de monitoring van de ecologische waarde) en indicatiesoorten (indicatoren voor het milieu) die allemaal iets zeggen over de soortenrijkdom, de staat van de diversiteit en de veranderingen die er zijn geweest met de laatste metingen.

Aan de hand van de vele waarnemingen kan goed in beeld gebracht worden hoe het is gesteld met de soortenrijkdom. Mooie en duidelijke afbeeldingen laten zien waar de soorten voorkomen.

De bossen zijn aantrekkelijk voor vogels, maar minder voor planten omdat er weinig licht is. Het grasdeel dat in voorgaande jaren door damherten als een biljartlaken kort werd gehouden, heeft dit jaar meer kans gekregen wat ten goede is gekomen van de plantengroei. De waterpartijen zitten vol belangrijk leven en er komen veel soorten vlinders en libellen voor en er zijn een aantal broedsels geweest.

Bloedrode heidelib en Viervlek

Opvallend is dat het nieuwere zuidelijke deel van het Langeveld, het Kapellebos niet veel verschilt in soortenrijkdom met het oudere deel en dat zelfs het noordelijke deel waar een camping is, ook leuke soorten voorkomen.

In de presentatie **'Een lang leven Langeveld'** dat gaat over duurzaamheid en de toekomst van het Langeveld, zijn aanbevelingen gedaan voor het terreinbeheer. Paul Venderbosch heeft de boodschap handig verpakt alsof het Langeveld je eigen tuin zou zijn en welke veranderingen je daar zou willen zien.

Per biotoop worden de bevindingen en aanbevelingen gedaan voor verbetering, bescherming of verandering van het gebied, dat ook openstaat voor recreatie.

Het voornaamste punt van zorg is de hoeveelheid damherten die als maaimachines het kruidenrijk grasland kortwieken. Bescherming van bepaalde delen van het gebied, zoals de poelen, voor meer rust tegen de drukte van recreatie is belangrijk. Insecten kunnen profiteren van meer openheid en licht in de bossen ter bevordering van de ondergroei, en door een overgang in gelaagdheid van gras via struiken naar het bos te maken. Het zou mooi zijn als de kleine plukjes struikheide meer uitgebreid kunnen worden.

Het volledige resultaat van de inventarisatie, inclusief de soortenlijsten en de aanbevelingen, is samengebracht in een prachtig boek dat is aangeboden aan Maarten Laming van het Zuid-Hollands Landschap. Maarten bedankte de werkgroep voor het vele werk dat zij hebben verricht. Vanavond kon hij al medelen dat de damhertenpopulatie afneemt en dat er vanuit de stikstofmaatregelen geld beschikbaar komt dat gebruikt kan worden om bepaalde wensen uit te voeren.

De werkgroep kan met tevredenheid en een trots gevoel terug kijken op een jaar inventariseren en is inmiddels alweer enthousiast aan de slag gegaan in het gebied Klein en Oud Leeuwenhorst in Noordwijkerhout.

Wil je de waarnemingen van 2023 zien: <https://waarneming.nl/bioblitz/bioblitz-natuurgebied-langeveld-2023/>

Het volledige rapport is beschikbaar en te lezen op de website van KNNV Bollenstreek bij de Werkgroepen: <https://bollenstreek.knnv.nl/werkgroep/werkgroep-natuurinventarisatie-langeveld/>

Vogelcursus in de praktijk: Zangvogels op Natuurgebied Langeveld

Door: Maud van der Veen

Foto's van: Sarah Humphrey en Jos den Boer

Zaterdag 4 mei was het zowaar zonnig weer, nadat er daarvoor heel wat water gevallen was. De vogels haalden opgelucht adem en zongen uit volle borst. En dat is nu juist het lastige. Je wilt al die verschillende liedjes het liefst apart horen en niet door elkaar. Om wanhopig van te worden. Dus concentreren en rustig blijven staan, totdat je een bepaald liedje eruit kunt filteren.

Hoor je bijvoorbeeld die vogel, die boven in de boom hard zingt en veel verschillende melodietjes heeft? Dat is de Zanglijster.

Meestal herhaalt hij elk stukje drie keer en begint dan aan een ander stukje. De Merel kan ook heel melodieus zingen, maar klinkt wat voller en wat minder hard. En dat schelle wekkertje, oh ja, dat is het Winterkoninkje. Zo begonnen we met 15 cursisten aan een wandeling door Langeveld.

Annelies en Sarah legden geduldig uit welk liedje bij welke vogel hoorde en probeerden hem vervolgens ook aan te wijzen tussen de blaadjes door. De uitleg over de verschillende biotopen waar vogels zich doorgaans ophouden, helpt je ook bij het identificeren. De Nachtegaal houdt bijvoorbeeld van dicht struikgewas en is meestal moeilijk te zien, hij verschuilt zich een beetje, maar laat wel duidelijk horen dat hij er zit.

Langeveld heeft verschillende biotopen. Er zijn verschillende poelen, waar we de eerste kuikens van de Meerkoet zagen. Wat een heerlijke krulleskopjes hebben die toch.

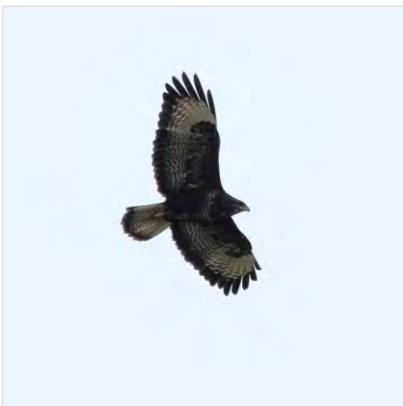
Maar er was ook een paartje Dodaars, die er vorig jaar ook zat. Die maken een heel gek geluid, een soort luide, hinnikende roep.

In het struikgewas hoorden we een over-enthousiaste Tuinfluiter, die net gearriveerd was. Vind zo'n klein bruin/groenachtig vogeltje maar eens tussen al die takken. We hadden het geluk dat ook de Zwartkop vanuit hetzelfde struikgewas luid en duidelijk begon te zingen. Een tijdje zelfs om en om met de Tuinfluiter, zodat het verschil tussen die twee nu goed te horen was.

Koolmees en Pimpelmees waren al druk op zoek naar vliegjes voor hun kinderen, evenals Roodborst en Winterkoning. Vink en Boomklever hielden zich wat meer tussen de bomen op. Ook de Boomkruiper liet zijn hele hoge piepjes horen. Putters fourageerden druk in de Elzen. En de Grote Bonte Specht hoorden we hameren op de stammen, ook al op zoek naar voedsel. De Kleine Bonte Specht liet zich bij het openingsconcert even horen, maar helaas niet zien. Op zoek naar de Braamsluiper liepen we nog een stukje verder en ja hoor, vanuit de duinen kwam het roepje, wat erg op een vinkenslag lijkt maar aan het eind “de slag” mist. Weer wat geleerd. Ondertussen werd de Fitis daar ook actief. Hij begint altijd heel optimistisch, maar eindigt dan in mineur. “Vandaag is het mooi weer, morgen zal het wel weer regenen” leerde ik van Nico de Haan.

Maar ook boven je hoofd gebeurt altijd van alles. Een prachtige Buizerd draaide belangstellend kringetjes boven ons hoofd. Jammer genoeg miauwde hij niet.

Tja, al die ezelsbruggetjes om geluiden te leren geeft al aan dat het niet makkelijk is, maar als je er elke keer één of twee in je oren krijgt geknoopt, word je steeds beter. Kortom, veel oefenen en genieten van al die prachtige voorjaarsgeluiden.

🔍 **Onder de loep: Historische paddenstoel**

Door: Arie Dwarswaar.

Foto: Edwin Maassen

In de vorige Duinrel belichtte Adrie van Dam de groep van de stinkzwammen. Over een daarvan, de Duinstinkzwam, is nog wat meer te vertellen. Dit is namelijk de paddenstoelensort met misschien wel de rijkste historie.

Eerst maar even de soort zelf. De Duinstinkzwam (Phallus hadriani) lijkt qua vorm sterk op de Grote stinkzwam (Phallus impudicus), maar heeft, zoals de naam al zegt, een voorkeur voor de duinen. Daar was hij afgelopen najaar ook op heel wat plekken te vinden.

Bijzonder aan deze paddenstoel is, dat er al in de 16^e eeuw uitgebreid over is geschreven. Het was de geleerde Adriaen de Jonghe (1511-1575), die zich volgens de mode van die tijd tooide met de Latijnse naam Hadrianus Junius, die een uitgebreid verhaal wijdde aan deze zwam. Het draagt de naam van de soort, die het nog steeds heeft:

Phalli. Adriaen de Jonghe werd in 1511 in Hoorn geboren, maar groeide op in Haarlem. Daar viel hij op door zijn enorme leergierigheid. Hij studeerde genees- en letterkunde in Leuven en werd in Haarlem rector van de Latijnse School. Opvallend is zijn productie van allerlei geschriften, zowel op het gebied van geneeskunst als geschiedenis. Een van die geschriften verschijnt in 1564 en is getiteld Phalli, ex fungorum genere in Hollandiae fabuletis passim descriptio & ad vivum expressa pictura, Latijn voor de beschrijving van Phalli, die soms groeien in de duinen van Holland in tekst en afbeelding.

Junius beschrijft in een vele pagina's tellend traktaat de Duinstinkzwam, die hij op zijn wandelingen nogal eens tegenkwam. Het is geschreven in het Latijn, en gelukkig begin 20^e eeuw vertaald door M. Greshof en afgedrukt in het tijdschrift De Levende Natuur.

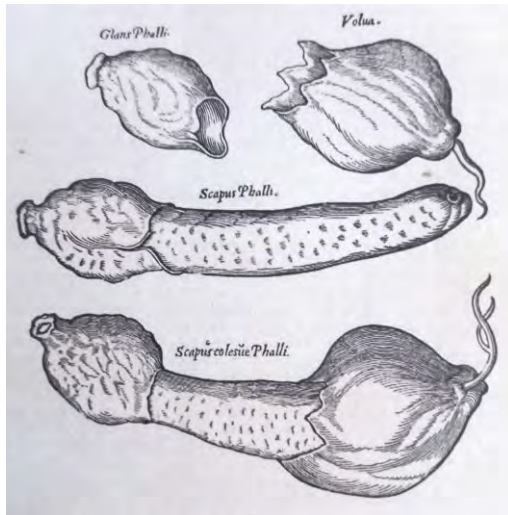
Junius is een scherp observator. Hij stelt al vast, dat deze paddenstoelensort vooral is te vinden bij Helm, met name bij oudere planten. "In het midden der scherpe riethalmen, zoals ik zei, vlak onder de oppervlakte van het zand wordt een witte, ronde klomp gevonden, op een kleine bal of knol in gedaante zowel als

witte kleur gelijkende, onder welke zich een in tweeën verdeelde of dubbele vezel bevindt bij wijze van wortel, waarmee hij (naar ik meen) sap tot zich trekt.” Daarna volgt heel uitgebreid hoe de stinkzwam zich verder ontwikkelt. Zoals in de Latijnse titel al is aangegeven, zijn er ook afbeeldingen gemaakt voor dit traktaat. En die zijn niet van de minste kunstenaar. Ze zijn van Maerten van Heemskerck, die door Junius ‘den roem zijner schilderwerken slechts door de grenzen der aarde ziet afgesloten’.

Van Heemskerck tekende van de paddenstoel diverse onderdelen, zoals het duivelsei en de volgroeide soort.

Het is voor die tijd heel bijzonder dat er zo’n uitgebreide beschrijving van één paddenstoelsoort wordt gemaakt. Het is weliswaar de tijd waarin de botanie als zelfstandige wetenschap op komt zetten, maar paddenstoelen vormen voor de botanici van die tijd nog een wat lastig te duiden groep organismen. Het zijn

geen planten, geen dieren en hun verschijning is uiterst raadselachtig. Dat verklaart waarom er zoveel soorten zijn met namen waarin heksen, elfen en duivels voorkomen. Ook de witte bol onder de grond van de Duinstinkzwam heet het duivelsei. Zeker in de Nederlanden is er ook geen eetcultuur van paddenstoelen, wat mede bijdraagt aan de afkeer van paddenstoelen.

Maar de nieuwsgierigheid wint het bij tijdgenoten van Junius van de afkeer, en dus nemen Lobelius en Clusius ze op in hun publicaties. Zo beschrijft Lobelius in zijn Kruidtboeck uit 1581 dat hijzelf deze soort in 1566 heeft gevonden ‘in sandachtg landt, niet wijt van bloys bij de riviere.’ Ook noemt hij dat deze soort voorkomt ‘inden Duynen van Haerlem/Alckmaer en naest gelegen plaatsen.’ Daarna geeft hij alle eer aan Hadrianus Junius en volgt een korte weergave van diens geschrift. Ook Carolus Clusius benoemt deze soort. In zijn boek Rariorum plantarum

historia uit 1601 is een aparte bijlage opgenomen, die helemaal is gewijd aan paddenstoelen en daarin komt ook de Duinstinkzwam voor. Clusius schrijft dat hij hem zelf in 1598 heeft gevonden in Amsterdam in september. Hij neemt verder de weergave over van Lobelius.

In 1618 verschijnt in Leiden een Kruidboek dat op naam staat van Dodonaeus, maar die was toen reeds lang overleden. Samensteller Justus van Ravelingen heeft dit immense werk samengesteld op basis van de informatie van de drie grote botanici Lobelius, Dodonaeus en Clusius. Ook hierin nemen de paddenstoelen een bescheiden plaats in, maar ruimte is er voor de Zee-Campernoelje of Phallus, Ungers eyeren geheeten. In dit kruidboek staat bij elke plant iets over de aard, kracht en werking. Daarover bestaan verschillende visies. De eieren zouden 'sonder twijfel schadelijck ende dootelijck wezen, immers als't gelooven is wt den afgrijselijcken vuylen reuck die sij hebben.' Het lijkt er hier op dat er enige verwarring is met de Gewone stinkzwam, die vele malen erger stinkt dan de duinstinkzwam. Maar er zijn ook andere berichten. Zo zouden de eieren helpen tegen 'onlijdelijcke smerten van het heet fleersijn en de gicht van de voeten', oftewel jicht.

Ten slotte is het Martinus Houttuyn die in de serie *Natuurlyke Historie of Uitvoerige beschrijving der dieren, planten en mineralen* het veertiende en laatste deel wijdt aan Varen, Mossen en Paddenstoelen uit 1783, ook nog wat te melden heeft over deze soort. Maar eerst geeft Houttuyn maar even aan wat Linnaeus van paddenstoelen vond, omdat alle kennis van Linnaeus de basis vormt voor deze serie boeken. Linnaeus merkt ze aan als het Uitschot of als Vagebonden, die niet leven dan van Steelen en rooven, geneerende zig met rottig Vuil en uitwerpzels van andere Planten, of van derzelve bedorven Overblyfzels. Gelukkig kijken wij daar tegenwoordig anders naar. In het uitgebreide overzicht van alle dan bekende soorten, komt ook de Duinstinkzwam aan de orde. 'Hadrianus Junius heeft dit wonderbaare Gewas met een zeer fraay Latynsch gedigt vereerd, en deszelfs Gestalte drukt zodanig dat gene uit, 't welk de Grieken Ityphallon heeten, dat me over de allerkonstigste Speeling der Natuur verbaasd moet staan.' Dat beeld komt al aanmerkelijk dicht bij onze tijd, waarbij een nog steeds groeiende groep liefhebbers zich bezighouden met de mycologie. Voor hen is de vondst van de Duinstinkzwam altijd weer de moeite waard. En Hadrianus Junius mag tevreden zijn, want zijn naam komt duidelijk mee in de Latijnse naam: *Phallus hadriani*. De schrijver van de allereerste Nederlandse monografie over een paddenstoel doet er nog steeds toe. Hoe mooi is dat.

🦉 Natuurmomentje: Een Zwarte Specht in het Keukenhofbos

Tekst en foto's: Adrie van Dam

Mijn man Jan kwam na zijn dagelijkse wandelrondje thuis met triomfantelijk nieuws: “Ik heb een Zwarte Specht gezien in het Keukenhofbos!”. Mijn nieuwsgierigheid was direct gewekt. “Echt waar? Weet je het zeker? Had hij een rood petje op?”, vroeg ik. Hoewel Jan dat ‘rode petje’ niet had gezien, verzekerde hij me dat de specht zwart was en dat hij hem duidelijk had gehoord en gezien. Gewapend met mijn camera haastte ik me naar de bewuste plek, want je weet maar nooit.

De dagen erna hoorden we veel spechten, vooral de Grote Bonte Specht is goed vertegenwoordigd in dit bos. Helaas liet de Zwarte Specht zich niet meer zien. Totdat ik een week later na mijn wandelrondje heel duidelijk een specht hoorde bij de rand van het Keukenhofbos. Ik bleef net zolang in de bomen zoeken, turen, speuren en kijken totdat ik hem zag. Hij zat boven op een lichtmast bij het sportveld en ik kon hem goed zien. Het was overduidelijk een specht en hij was zwart. Steeds sprong hij een stukje opzij, roffelde op de ijzeren mast en sprong daarna weer terug.

Ik had geen camera bij me en dat kon ik even niet uitstaan. Ik belde Jan en vroeg of hij mijn fotoestel even langs wilde komen brengen, want ik zag de Zwarte Specht heel duidelijk en hij was heel druk in de weer. Het duurde natuurlijk even en vlak voordat Jan arriveerde, vloog de vogel weg richting de wielerved. “Nou, die komt wel terug. Ze vliegen meestal een rondje”, zei Jan om de sfeer goed te houden. Wij besloten een rondje Keukenhofbos te lopen in de hoop dat hij terug zou komen. We hoorden veel actieve spechten, maar we zagen er geen.

Achteraf baalde ik enorm dat ik het geroffel niet had opgenomen met een vogelapp. Op dat moment besepte ik niet dat het geluid van een spechtenroffel al kon bevestigen welke soort het was.

Een Zwarte Specht is zeldzaam in onze regio, aangezien het leefgebied voornamelijk in het oosten en het zuiden van het land ligt.

Enkele weken later ging ik met mijn dochter Elisa een weekend naar Twente. Tijdens een wandeling in het Buurserzand bij Haaksbergen, een prachtig nat heidegebied afgewisseld met bosjes, hoorde ik opnieuw geroffel van spechten. Ik vertelde Elisa het verhaal van de Zwarte Specht in het Keukenhofbos en dat ik zo teleurgesteld was dat ik toen geen foto had kunnen maken. Dit keer was ik wel alert en nam het geluid op. De vogelapp BirdNET gaf aan dat het geroffel dat we hoorden, dat erg laag van toon was, inderdaad van een Zwarte Specht was. Het is bijna te mooi om waar te zijn jubelde het vanbinnen! We gingen op zoek. Eerst zagen en hoorden we een lichtgekleurde specht voorbij vliegen met het bekende lachende geluid, dat bleek een Groene Specht te zijn. Het geroffel dat we zo dichtbij hoorden, hield aan. Ik zocht, tuurde en speurde opnieuw de bomen af, klom zelfs over een hekje en onder een draad (gelukkig geen stroomdraad) steeds verder het struikgewas in. Het geluid kwam steeds dichterbij, dus het moest in de buurt zijn, maar toch zag ik het niet! Ik bleek naar de verkeerde bomen te kijken. Gelukkig zag Elisa hem zitten op een kale, dode boomstam. Natuurlijk, dat was logisch. We slopen langzaam dichterbij en ik probeerde tussen al die storende takjes van bomen die ervoor stonden een goede foto te maken. Met wat geworstel en wringend in het struikgewas kreeg ik 'm beter in beeld. Nu hoopte ik dat hij even zijn kopje zou draaien voor het 'rode petje'.

Zwarte Specht (Adrie van Dam)

Helaas, je kan niet alles hebben, maar ik ben dik tevreden met deze foto.

🐝 Natuurmomentje: Bijeneters in Spanje

Tekst en foto van: Thea Zijlstra

Wij waren begin mei op een camping in de Extremadura in de buurt van Cácares in Spanje. Dit gebied staat bekend om een grote variëteit van vogels. Er komen ook zeldzame vogels voor, zoals de Grote en Kleine Trap.

Op de camping woont een man die veel vogels fotografeert. Hij nam ons mee naar een gebied waar Bijeneters nestelen. Je moest wel in de auto blijven om ze goed te kunnen observeren.

Dit is een paartje, dat zit te waken op een stok bij hun nest. Het nest ligt in een hoopje zand onder de stok.

Eerst dacht ik dat ze om beurten een zandbad namen, maar dat was niet zo. Wat ze wel precies in het hoopje zand doen weet ik niet, maar het was wel duidelijk dat de jongen nog niet uit het ei waren.

Op het weiland waren nog meer grondnesten. Normaal bouwen Bijeneters hun nest in een zandwal, maar die waren hier niet. Dus moet je creatief zijn.

Volgens Wikipedia zijn Bijeneters echte insecteneters en behendige vliegers, die ook in vlucht insecten te grazen weten te nemen. De naam is duidelijk afkomstig van zijn voornaamste voedselbron. De aanwezigheid van grote insectenprooien als sprinkhanen, libellen, wespen en ook bijen is voor Bijeneters een absolute voorwaarde. De Bijeneter is immuun voor bijen- en wespensteken. Om steken te voorkomen weet hij ze van hun angels te ontdoen door deze tegen een tak af te wrijven.

 Op zijn lever hebben

Tekst en foto: Paul Venderbosch

De Coladoradokever
had als plaag iets op zijn lever
Vrat niet alleen mijn piepers op
Is ook giftig als larve en als pop

Niet veel beter lijkt de ever
die als volleerd bumperklever
schade aan mijn autootje bracht
bij het oversteken gisterennacht

Nee dan Ed en Willem Bever
vol fabeltjeskrantgezever
Zij haalden mijn treurwilgje neer
Dat is toch niet evenwichtig meer?

Bij de beesten af denk ik dan
Maar Haanstra als cameraman
stond stil bij de mens en het dier
Wie heeft het dan op zijn lever hier?

Op 15 mei zag ik voor het eerst weer eens een Coloradokever bij een inventarisatiemiddag van soorten op Oud Leeuwenhorst. Deze kever ken ik met name uit mijn jeugd. Ik had geleerd dat deze kevers slecht waren: Ze aten je aardappeloogst op. Het beestje inspireerde me tot het schrijven van bovenstaand gedicht.

Inmiddels weet ik natuurlijk dat de kever niet meer doet dan jij en ik: Overleven. In mijn jeugd keek ik waarschijnlijk ook voor het eerst naar de film "Bij de Beesten af" van Bert Haanstra, waarin hij het gedrag van mensen en dieren vergelijkt. Wellicht moet ik weer eens naar die film kijken

Waarnemingen 1 februari t/m 30 april 2024

Door: Sarah Humphrey

Menig vogelaar krijgt lentekriebels als het voorjaar in zicht komt, dat betekent trektijd en wie weet wat voor (verdwaalde) vogels binnenkomen. Het is ook de tijd van de "eerstelingen": de eerste Grutto, de eerste "vinkenslag" en één van de misschien meest geliefde zomergasten: de Gierzwaluw. Dit keer zijn alle eerstelingen opgenomen in een tabel aan het eind van dit overzicht.

Vink (Annelies Moolenaar)

Andere hoogtepunten van de afgelopen periode zijn een Draaihals midden in een woonwijk in Lisse, een paartje Krooneenden op de Klinkenbergerplas, een Middelste Zaagbek op het Norremeer, een Rode Wouw vliegend over het centrum van Sassenheim en een Zwarte Ibis te zien vanaf de Oude Vuilnisbelt in Sassenheim. Het volledig overzicht van de afgelopen periode is te vinden op: https://knnvbolen.waarneming.nl/observations_by_day.php?groep=1.

Op 21 februari is er een Kuifduiker ter plaatse op de Klinkenbergerplas (HVS). Een Roerdomp is regelmatig te zien en horen 'hoempen' op de Oude Vuilnisbelt in Sassenheim (VWA). Van 4 tot en met 15 februari is er een Kleine Zilverreiger ter plaatse in de Elsgeesterpolder te Voorhout (WNL). Een Zwarte Ibis brengt op 2 april een bezoek aan de Hemmeerpolder in Warmond (JWI). De laatste waarneming van deze zeldzame soort in ons gebied dateert van 2018. Op 9 februari zijn er 65 Knobbelzwanen aanwezig in de Hemmeerpolder te Warmond, dit is de grootste groep van de winter (JDR).

70 Toendrarietganzen zijn op 24 februari ter plaatse in de Kooipolder te Sassenheim (HVS). 300 Kolganzen vliegen op 9 februari in verschillende groepen over de Oude Vuilnisbelt te Sassenheim (SHU). Een groep van 25 Kleine Rietganzen vliegt op 1 februari over Noordwijkerhout (WNL). Op 28 april is er trek van Brandganzen in noordelijke richting over de Oude Vuilnisbelt in Sassenheim met in totaal 640 vogels (HVS).

Op 30 april is er een paartje Casarca ter plaatse in het noordelijke bollengebied te Hillegom (WNL). 400 Smienten zijn op 23 februari te zien op de Klinkenbergerplas (WNL). Op 2 maart zijn er 250 Krakeenden ter plaatse in de Elsgeesterpolder (RGE). De eerste kuikens van de Wilde Eend zijn op 7 april te zien in de Mottigerpolder te Voorhout (SHU). In de Zilkerpolder te Noordwijkerhout zijn er op 14 april niet minder dan 22 kleintjes, allemaal van dezelfde grootte, en één moedereend ter plaatse! (AMO). Een ♂ en ♀ Krooneend zijn op 26 april ter plaatse op de Klinkenbergerplas (WNL).

Een ♂ Tafeleend vliegt op 14 april in noordelijke richting over het Norremeer (JDR, SHU). Een ♀ Topper blijft een maand in De Leede, net binnen de grens van onze waarnemingsgebied. De vogel is op 13 maart voor het laatst gezien (WNL).

De laatste waarneming van de winter van Brilduikers komt vanaf het Norremeer, op 7 februari zijn er twee ♂ en twee ♀ ter plaatse (HVS). Bijna twee weken in februari verblijft er een ♀ Middelste Zaagbek op het Norremeer (VWA). Van 20 tot en met 24 februari is er een ♀ ex. te zien in de Warmonderleede (WNL). Of het dezelfde vogel betreft, is niet bekend (WNL). Grote Zaagbekken zijn de afgelopen periode op verschillende plekken gezien. Op 4 februari is er een ♀ ter plaatse in de Oosteindepolder te Hillegom (WNL). Een foeragerende ♀ is op 20 februari te zien in de Warmonderleede (JST). Twee ♂ en een ♀ zijn op 13 maart ter plaatse op het Norremeer (HVS).

Op 24 februari vliegt er een Rode Wouw in noordelijke richting over het centrum van Sassenheim (HVS). Een Zeearend vliegt op 10 april in zuidelijke richting over de St. Bavo in Noordwijkerhout (MWI). Een jagende Blauwe Kiekendief is op 15 februari te zien in de Noordzijdepolder Kraaierslaan (RGE). Op 22 februari is er een Havik ter plaatse in het Keukenhofbos (WNL). Een ex. is op 21 april te horen roepend in Wassergeest te Lisse (AMO). Zowel het paartje Slechtvalk van Leeuwenhorst in Noordwijkerhout als het paartje van Sassenheim zijn regelmatig in de omgeving te zien (VWA).

Waarnemingen van Patrijzen komen van verschillende locaties in de Bollenstreek: Hillegom, Lisse, Noordwijkerhout en Voorhout. De grootse groep is een van 15 vogels op 3 februari in Noordwijkerhout (VWA).

Begin maart is er opvallende trek van Kraanvogels in Nederland. Op 2 maart vliegen er in noordelijke richting niet minder dan 72 exx. over de Floris Schouten Vrouwenpolder Zuid in Sassenheim (WNL). Een groep van 220 Scholeksters en een

van 190 Goudplevieren vliegen op 7 februari over de Oude Vuilnisbelt te Sassenheim (HVS). Hier zijn er op 6 april twee Klutten te zien (HVS). De eerste pulletjes van de Kievit zijn op 28 april te zien op een brak weiland in de Mottigerpolder, het zijn er minstens zes stuks (SHU).

15 Bonte Strandlopers vliegen op 24 februari over de Oude Vuilnisbelt (HVS). Hier op 28 februari vliegen 6 Kemphanen over samen met Kieviten over (HVS).

Een groep van 7 Zwarte Ruiters vliegt op 30 april vanaf het Norremeer langs het uitkijkpunt aan het eind van de Menneweg in Sassenheim en daarna in noordelijke richting (HVS, JDR). Twee Groenpootruiters foerageren op 29 april in de Vosse- en Weerlanerpolder te Hillegom (WNL). Vier Oeverlopers vliegen op 29 april over de Klinkenbergerplas (HVS).

Op 2 april vliegen er vier Zwartkopmeeuwen over de Oude Vuilnisbelt te Sassenheim (JWI).

Zwartkopmeeuwen (Annelies Moolenaar)

Jonge Bosuil (Sjaak Weijers)

Drie jonge Bosuilen ('takkelingen') zijn samen met een ouder op 22 april ter plaatse in het bos van Klein Leeuwenhorst te Noordwijkerhout (WNL).

De Ijsvogel is weer goed vertegenwoordigd de afgelopen periode. Waarnemingen komen o.a. uit de wijk De Hoves in Sassenheim, Overbosch in Voorhout, de Oosteinderpolder in Hillegom en de Klinkenbergerplas in Oegstgeest (VVA). Een Kleine Bonte Specht is op 1 februari te zien bij het Ruigenhoek in Noordwijkerhout (WNL).

Gaaf is de waarneming van een Draaihals op 7 april midden in de wijk Poelpolder te Lisse, het lukt de waarnemer een prachtige foto te maken van deze voor de Bollenstreek zeldzaamheid (WNL). De laatste Grote Gele Kwikstaart van de winter is

op 1 april te zien in het zuidelijk deel van de Zwetterpolder (PSP). Een ♂ Rouwkwikstaart is op 13 maart ter plaatse in de Elsgeesterpolder (JWI). Een Paapie is op 28 april ter plaatse in de Vosse- en Weerlanerpolder (WNL). De ♀ Roodborsttapuit van de vorige periode is voor het laatste op 4 maart aanwezig op de Oude Vuilnisbelt in Sassenheim (HVS). De eerste doortrekkende Tapuit van het voorjaar is op 6 april ter plaatse in de Kooipolder te Sassenheim (HVS). Op 20 april zijn er 6 vogels te zien in de Elsgeesterpolder (WNL).

Een Beflijster is op 5 april ter plaatse in het zuidelijke deel van de Zwetterpolder (PSP). Op 7 februari zijn er 30 Kramsvogels aanwezig op Landgoed Oud Leeuwenhorst in Noordwijkerhout (PVE). Een groep van 40 Koperwieken foerageert op 8 februari op het weiland grenzend aan het Keukenhofbos (AMO). De Cetti's Zanger duikt weer overal op in de Bollenstreek. De afgelopen periode is hij overal zingend te horen, o.a. op Koudenhoorn in Warmond, de Klinkenbergerplas, het Oosterduinse Meer, Huys de Warmond en de Hellegatpolder (VWA).

Op 9 en 10 februari hangen er twee Raven rond in de omgeving van Sassenheim en Warmond. Op 9 februari vliegen twee vogels in zuidelijke richting over de Floris Schouten Vrouwenpolder Zuid in Sassenheim, de volgende dag vliegen ze in noordelijke richting over de Oude Vuilnisbelt (VWA). Een roepende Grote Barmsijs is op 19 februari te horen in de Mennepark te Sassenheim (HVS). Hier op 23 februari is er een roepende Kruisbek te horen (HVS).

Grauwe Gans (Jos den Boer)

De eerstelingen van 2024

SOORT	DATUM	PLAATS	WAARNEMER
Boomvalk	30 april	Sassenheim Centrum	JWI
Lepelaar	24 februari	Elsgeestepolder	MDG
Bruine Kiekendief	22 februari	Oude Vuilnisbelt	JWI
Kleine Plevier	7 maart	Achterweg, Lisse	WNL
Grutto	12 februari	Klinkenberg	HVS
Regenwulp	6 april	Oude Vuilnisbelt	JWI
Visdief	8 april	Klinkenbergerplas	HVS
Koekoek	21 april	Achterweg, Lisse	WNL
Gierzwaluw	12 april	Berg en Daalpolder	WNL
Oeverzwaluw	20 april	Leidsevaart	WNL
Boerenzwaluw	25 maart	Grote Looster, Lisse	WNL
Huiszwaluw	13 april	Grote Looster, Lisse	WNL
Gele kwikstaart	23 maart	Achterweg, Lisse	WNL
Nachttegaal	31 maart	Oosterduinse Meer	WNL
Blauwborst	30 maart	Hoogeveense Polder	MVV
Zwarte Roodstaart	16 maart	Laageveense Polder	SWE
Rietzanger	6 april	Oude Vuilnisbelt	HVS
Kleine karekiet	21 april	Klinkenbergerplas	WNL
Braamsluiper	13 april	Poelpolder Lisse	OTH
Tuinfluitier	13 april	Oosthout Voorhout	EBO
Grasmus	14 april	Oude Vuilnisbelt	JDR
Zwartkop	27 maart	Lokhorsterduin	WNL
Tjiftjaf	29 februari	Laageveense Polder	WNL
Fitis	23 maart	Klinkenbergerplas	WNL
Vink (<i>vinkenslag</i>)	10 februari	Oud Leeuwenhorst	SWE

Met dank aan de waarnemers:

AMO	Annelies Moolenaar	OTH	Otto Thomas
EBO	Eric Boekhoven	PSP	Peter Spierenburg
HVS	Hans van Stijn	PVE	Paul Venderbosch
JDR	Job de Ridder	RGE	Reinder Genuit
JST	John Stigters	SHU	Sarah Humphrey
JWI	Jan Wierda	SWE	Sjaak Weijers
MDG	Mariska de Graaf	VWA	Vele waarnemers
MVV	Maud van der Veen	WNL	waarneming.nl
MWI	Maarten Wielstra		

Waarnemingen voor de periode 1 mei t/m 30 juli kunnen doorgegeven worden via www.waarneming.nl, bereikbaar via onze website, of per email: vogelsbollenstreek@gmail.com.

Activiteitenprogramma

Zaterdag 22 juni: Fietsen in de Bollenstreek

Dit keer stappen we op de fiets om een paar gebiedjes uit ons boekje “Gebied en der Wijs” te bezoeken. We vertrekken om 9.00 uur vanaf het Gemeentehuis te Lisse. Hier vandaan fietsen we naar de Poelpolder waar we de Heemtuin bezoeken. Daarna fietsen we rond de Poelpolder om te kijken of we bijzondere vogels zien, zoals een Grote Zilverreiger of Lepelaar, vlinders of bijzondere planten. Als er voldoende tijd is doen we ook Wassergeest aan voor een rondje wandelen door de polder. We verwachten om 13.00 terug te zijn. Aanmelden kan bij Jos van Schie tot donderdag 20 juni: jf59vanschie@hotmail.com of per whatsapp 0613561481.

Zaterdag 6 juli: Zomerwandeling op Tespelduyn

De golfbaan van Landgoed Tespelduyn bestaat uit veel meer dan strak geschoren fairways en golfballen. Tussen de holes liggen stroken grond waar veel groeit en bloeit. Door de unieke ligging met veel waterpartijen en sloten, oude bomen en jonge bosjes, hoge en lage bermen is de variatie groot. We wandelen en proberen onderweg zoveel mogelijk planten op naam te brengen.

Zaterdagochtend 6 juli verzamelen we om 9.30 uur op het terras van Tespelduyn, Tस्पellaan 53, 2211 VT Noordwijkerhout. We verwachten rond 12 uur weer terug te zijn. Opgeven kan tot 5 juli bij Maud van der Veen: secretaris@bollenstreek.knnv.nl.

Vrijdagavond 26 juli: Avondwandeling Reeuwijkse plassen

De Reeuwijkse plassen zijn dertien plassen tussen Bodegraven en Gouda, ten oosten van Reeuwijk. Lopend langs de smalle weggetjes, verwachten we veel vogels en insecten te zien in afwachting van de zonsondergang. Een mooie uitdaging voor de fotografen onder ons.

Wij vertrekken om 19.00 uur vanaf de parkeerplaats bij het gemeentehuis van Lisse. We verwachten rond 23.00 uur in Lisse terug te zijn.

Opgeven kan tot 24 juli bij Jos van Schie, email: jf59vanschie@hotmail.com of via Whatsapp 0613561481. Wilt u daarbij opgeven of u zelf rijdt en eventueel anderen mee wilt nemen (in dat geval graag aantal opgeven) of dat u liever met een ander meerijsdt? Meerijders betalen € 7,-- aan hun chauffeur.

Zaterdag 17 augustus: Haarlemmer kweektuin.

De Haarlemmer Kweektuin is sinds 2012 o.a. een prachtig wandelpark, waar educatie, recreatie en ontspanning samen komen. Deze kweektuin is in ontwikkeling

naar een stadspark voor duurzaam denken en doen. Een groene plek waar vrijwilligers, buurtbewoners, gemeente, ondernemers samen werken en een mooi park hebben gecreëerd. Hier vinden we o.a. bomen (met gallen?), planten, vogels, vlin-
ders en wat al niet meer. Onder deskundige leiding van Marja Koning, gaan we
een mooie en leerzame rondwandeling maken.

Wij vertrekken om 9.00 uur vanaf de parkeerplaats bij het gemeentehuis van
Lisse. De excursie zelf start om 9.30 uur op Kleverlaan 9, 2023 JC Haarlem. We ver-
wachten rond 12.00 uur in Lisse terug te zijn.

Opgeven kan tot 15 augustus bij Lidy v.d. Salm, email: vdsalm@hotmail.com Wilt u
daarbij opgeven of u zelf rijdt en eventueel anderen mee wilt nemen (in dat geval
graag aantal opgeven) of dat u liever met een ander meerijdt? Meerrijders betalen
€ 3,- aan hun chauffeur.

Zaterdag 24 augustus 2024: Bezoek aan Vogelringstation AWD

Na 5 jaar gaan we weer een bezoek brengen aan het vogelringstation in de AWD.
Het is altijd weer bijzonder en verrassend welke vogels we te zien krijgen. We
gaan het meemaken.

Wij vertrekken om 6.30 uur (ja half zeven 's-morgens) vanaf de parkeerplaats bij
het gemeentehuis van Lisse. De bijdrage aan het vogelringstation is € 15,- per
persoon. De excursie zelf start om 7.00 uur bij de ingang van de AWD aan de Zand-
voortselaan. We verwachten rond 10.30 uur in Lisse terug te zijn.

Opgeven kan tot 21 augustus bij Jan Plomp: janplomp2017@gmail.com, of 06
38261800. Wilt u daarbij opgeven of u zelf rijdt en eventueel anderen meer wilt
nemen (in dat geval graag aantal opgeven) of dat u liever met een ander meerijdt?
Meerrijders betalen € 2,- aan hun chauffeur.

Zaterdag 14 september: Najaarswandeling in AWD ingang Oase.

Deze wandeling is bedoeld om gezellig te wandelen waarbij we onderweg aan-
dacht besteden aan de dingen die we tegenkomen en gebruik maken van de ken-
nis die in de groep aanwezig is. Iedereen kan op deze wijze een aandeel hebben in
de excursie. De wandeling duurt ongeveer twee uur.

We vertrekken om 8.00 uur bij gemeentehuis Lisse. De excursie zelf start om 8.30
uur vanaf ingang Oase van de AWD: 1e Leijweg 2, 2114 BH Vogelenzang. We ver-
wachten rond 11.00 uur weer terug te zijn in Lisse.

U kunt zich tot 12 september opgeven bij Jan Plomp tel. 0252-516545 of e-mail
janplomp2017@gmail.com. Wilt u daarbij opgeven of u zelf rijdt en eventueel an-
deren mee wilt nemen (in dat geval graag aantal opgeven) of dat u liever met een
ander meerijdt? Meerrijders betalen € 2,- aan hun chauffeur.

